

10. Невмержицька А.Л. Роль і місце технічної складової в системі професійної підготовки молодшого медичного спеціаліста / А.Л. Невмержицька // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2014. – Вип. 1. – С. 141–144.

11. Пасечко Н.В. Основи сестринської справи / Н.В. Пасечко, М.О. Лемке, П.Є. Мазур. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2002. – 544 с.

12. Ситарова В.А. Дидактика. Пособие для практических занятий : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. В.А. Сластенина. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.

13. Шегедин М.Б. Медсестринство в Україні / М.Б. Шегедин. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2003. – 280 с.

УДК 378.147.134: 37.013.77

ПЕДАГОГІЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ СТВОРЕННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ

Манжос Е.О., к. пед. н.,
старший викладач кафедри української та іноземних мов
Вінницький національний аграрний університет

У статті доведено, що під час моделювання навчання іншомовному спілкуванню мають бути враховані особливості та закономірності сучасних педагогічних методів навчання. Це дозволить майбутньому фахівцю успішно здійснювати мовленнєву діяльність, а також сформувати мовленнєві навички й уміння для їхнього використання в майбутній професійній діяльності.

У статті підтверджено, що для чіткої і науково обґрунтованої діяльності необхідні такі організаційні методи навчання:

- 1) забезпечення засвоєння знань, умінь та навичок;
- 2) урахування особливостей рідної мови;
- 3) послідовне вивчення розділів програмного матеріалу;
- 4) урахування специфіки і паралельного навчання таким видам мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання, письмо, говоріння;
- 5) мовленнєва спрямованість навчання, застосування вправ на розвиток непідготовленого мовлення;
- 6) навчання на мовленнєвих зразках та інше.

Крім організаційних методів, розглянуто педагогічні методи, які можуть мобілізувати та удосконалити процес створення іншомовного спілкування. Вони передбачають:

- 1) опору на логічне, образне і творче мислення;
- 2) організацію творчої групової, парної й індивідуальної діяльності;
- 3) створення навчального процесу близького до життєвої практики;
- 4) відчуття успіху індивідуальної та сумісної діяльності.

Зроблено висновок, що для того, щоб мовленнєва поведінка на заняттях стала мотивованою, в тих, хто навчається, повинні виникати комунікативні наміри, повинні бути створені умови для їхньої реалізації. Ці умови реалізуються за допомогою певних ситуацій. У нашому випадку це автентично-проблемні, в яких використовуються різні типи спілкування.

Ключові слова: спілкування, іншомовне спілкування, організаційні методи, комунікативне спілкування, комунікативна діяльність, педагогічні методи.

В статье доказано, что во время моделирования обучения иноязычному общению должны быть учтены особенности и закономерности современных педагогических методов обучения. Это позволит будущему специалисту успешно осуществлять речевую деятельность, а также сформировать речевые навыки и умения для их использования в будущей профессиональной деятельности.

В статье подтверждено, что для четкой и научно обоснованной деятельности необходимы следующие организационные методы обучения:

- 1) обеспечение усвоения знаний, умений и навыков;
- 2) учет особенностей родного языка;
- 3) последовательное изучение разделов программного материала;
- 4) учет специфики и паралельного обучения таким видам речевой деятельности, как аудирование, чтение, письмо, говорение;
- 5) речевая направленность обучения, применение упражнений на развитие подготовленной речи;
- 6) обучение на речевых образцах и прочее.

Кроме организационных методов, рассмотрены педагогические методы, которые могут мобилизовать и усовершенствовать процесс создания иноязычного общения. Они предусматривают:

- 1) опору на логическое, образное и творческое мышление;
- 2) организацию творческой групповой, парной и индивидуальной деятельности;

- 3) создание учебного процесса, близкого к жизненной практике;
- 4) ощущение успеха индивидуальной и совместной деятельности.

Сделан вывод, что для того, чтобы речевое поведение на занятиях стало мотивированным, у обучающихся должны возникать коммуникативные намерения, должны быть созданы условия для их реализации. Эти условия реализуются с помощью определенных ситуаций. В нашем случае речь идет о аутентично-проблемных ситуациях, в которых используются различные типы общения.

Ключевые слова: *общение, иноязычное общение, организационные методы, коммуникативное общение, коммуникативная деятельность, педагогические методы.*

Manzhos E.A. PEDAGOGICAL METHODS OF FUTURE SPECIALISTS' TRAINING IN THE PROCESS OF DEVELOPING OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATION

The article proves that peculiarity and regularity of modern pedagogical teaching methods should be taken into account through the simulation of teaching foreign language communication. This will allow the future specialist to implement speech activity successfully and to use language skills and abilities in their future professional activities.

It is confirmed that science – based activities require the following organizational methods of training:

- 1) acquiring knowledge, skills and abilities;
- 2) considering the peculiarities of the native language;
- 3) study of all sections of the program material consistently;
- 4) training such kinds of speech activities as listening, reading, writing, speaking;
- 5) using of exercise in the development of spontaneous speaking;
- 6) using of language patterns.

Except organizational techniques the article deals with the pedagogical methods that mobilize and improve the process of creating foreign-language communication. They include:

- 1) the reliance on logical, imaginative and creative thinking;
- 2) the organization of creative group, pair and individual activities;
- 3) the creation of training process is close to the life practice;
- 4) the feeling of success of individual and collaborative activities.

It is concluded that the language activity of those who are learning becomes motivated, must occur communicative intentions for their implementation. These conditions are realized in certain situations. In our case it is an authentic problem, which uses different types of communication.

Key words: *communication, foreign language communication, organizational techniques, interpersonal communication, communicative activity, pedagogical methods.*

Постановка проблеми. Потреба в реальному спілкуванні іноземною мовою, що виникла в суспільстві, перевела цілі навчання в практичну площину, спонукаючи методистів, психологів, лінгвістів до розробки нової методики, котра була б у змозі поєднувати навчання системі мови з навчанням спілкуванню даною мовою. Активізація міжнародного співробітництва в економічній і культурній сферах, зміна державної освітньої політики в Україні підвищують вимоги до професійної підготовки майбутніх фахівців. Особливою мірою зростає значущість формування комунікативної культури майбутнього вчителя до іншомовного спілкування, оскільки знання іноземних мов набуває реальної економічної цінності і розглядається як найважливіший компонент професійної підготовки майбутніх фахівців.

Різні аспекти теорії й практики викладання іноземних мов у ВНЗ знайшли відображення в дослідженнях Л.В. Ананьєвої, Л.М. Паламар, Є.І. Пасова, О.Г. Штепи та ін. Попри безсумнівну теоретичну й практичну значущість досліджень вищезгаданих авторів, слід підкреслити, що проблема використання новітніх педагогічних методів навчання в процесі вивчення іноземної

мови поки що залишається нерозв'язаною. Є суперечність між потребою суспільства у фахівців із високим рівнем володіння іноземною мовою й недостатньою розробленістю теоретико-методологічних засад використання сучасних методів навчання в процесі навчання.

Постановка завдання. Метою даної статті є теоретичне обґрунтування необхідності використання сучасних педагогічних методів навчання в процесі вивчення майбутніми фахівцями іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Більшість науковців вважає, що особливість іноземної мови як навчальної дисципліни полягає в тому, що її викладання – це навчання комунікативній діяльності. Основна мета – навчити навичкам усного мовлення іноземною мовою не лише на основі вміння будувати речення за зразком, а й на основі творчого створення цих речень і вільного викладення думок.

Підтвердженням цього є висловлювання В.Г. Виготського [2]: «Якщо розвиток рідної мови починається з вільного спонтанного використання мови і завершується усвідомленням мовленнєвих форм і оволодінням ними, то розвиток іноземної

мови починається з усвідомлення мови та довільного оволодіння нею і завершується вільною спонтанною мовою. Ці шляхи здаються протилежно спрямованими, але між ними є взаємозалежність: свідоме та обдумане засвоєння іноземної мови цілком очевидно спирається на певний рівень розвитку рідної мови ... і навпаки – засвоєння іноземної мови допомагає оволодіти вищими формами рідної мови».

Перш за все, слід зазначити, що метою навчання іноземним мовам є розвиток здібностей тих, хто навчається використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур. Ця мета передбачає розвиток комунікативної культури засобами іноземної мови для підготовки їх до міжкультурного спілкування в різноманітних сферах життєдіяльності. Використання діяльнісного підходу в навчальному процесі дозволяє ставити більш значущі цілі, реалізуючи важливі мотиви. Кожний студент бере участь в організації навчального процесу й організує свою діяльність з урахуванням інтересів інших.

Також важливим є комунікативно-орієнтований підхід, зміст якого полягає в тому, що цей підхід дозволяє організувати застосування іноземної мови в навчальному процесі в продуктивній діяльності, включаючи спілкування. У цьому процесі має прояв сутність мовленнєвої діяльності, що в разі необхідності включається в продуктивну діяльність людини й обслуговує цю діяльність.

У сучасних умовах методологічного осмислення потребує мета навчання, що визначається потребами суспільства, можливостями й умовами навчання. Потребою суспільства, підкріпленою загальноосвітніми значеннями і культурою, нині все ще є практичне оволодіння іноземною мовою.

Нові можливості й умови навчання дозволяють опановувати іноземну мову не лише з метою спілкування, а й для використання набутих знань і умінь у рідній мові.

Особливістю нашого дослідження є те, що комунікативне спілкування, спрямоване на проблемний зміст у вигляді монологічного тексту або діалогічного висловлення, що мають міжособистісне і міжкультурне спрямування, формує здібність закріплювати одержані знання і застосовувати комунікативні вміння. Створення ситуацій автентично-проблемного характеру потребує самостійного знаходження різноманітних засобів, самостійного прийняття рішення і пошуку методів вирішення комунікативних проблем.

Засоби навчання (навчальні посібники, аудіовізуальні матеріали) мають розглядатися як необхідне доповнення в навчальній діяльності.

Для чіткої і науково-обґрунтованої діяльності необхідні такі організаційні методи навчання:

1) забезпечення засвоєння знань, умінь та навичок;

2) урахування особливостей рідної мови;

3) послідовне вивчення розділів програмного матеріалу;

4) урахування специфіки і паралельного навчання таким видам мовленнєвої діяльності, як аудіювання, читання, письмо, говоріння;

5) мовленнєва спрямованість навчання, застосування вправ на розвиток непідготовленого мовлення;

6) навчання на мовленнєвих зразках та інше.

Крім організаційних методів, ми виділяємо педагогічні методи, які можуть мобілізувати та вдосконалити навчальний процес. Вони передбачають:

1) опору на логічне, образне і творче мислення;

2) організацію творчої групової, парної й індивідуальної діяльності;

3) створення навчального процесу, близького до життєвої практики;

4) відчуття успіху індивідуальної та сумісної діяльності.

Нині зростає зацікавленість можливістю навчання іноземній мові у формі мовленнєвої діяльності, тому що це дає «значні можливості не лише для навчання іноземним мовам, а й для повного розвитку особистості» [1].

Комунікативна культура містить комунікативні знання й уміння, комунікативну діяльність, мову і мовлення. Отже, використовуючи мову, ми розвиваємо комунікативні уміння і навички в процесі комунікативної діяльності. Під мовленнєвою діяльністю ми розуміємо взаємодію людей між собою та їхні цілеспрямовані й активні дії з явищами і предметами дійсності на основі обміну інформацією.

Спілкування полягає в обміні інформацією різноманітного характеру, тобто в одержанні нових відомостей, які має повідомити один із комунікантів. Тому переказ всім відомого тексту, відтворення вивченого напам'ять діалогу, повідомлення всім відомої теми насправді не є актом спілкування. Якщо студент переказує невідомий іншим текст, розказує про незвичайну подію з його життя, тобто повідомляє іншим щось нове, можливо розглядати це як акт спілкування. Тобто бачимо такі сутнісні характеристики спілкування, без яких діяльність, що виконується на заняттях, не є реальним мовленнєвим спілкуванням.

Практика показує, що акт усного спілкування має відрізнятися від звичайної тренувальної або мовленнєвої вправи.

Як відомо, основною ознакою комунікації є присутність конкретного співрозмовника, з яким ініціатор спілкування вступає в контакт і встановлює певні комунікаційні стосунки. Тому важливо, щоб у студента виникло бажання розмовляти, ділитися своїми думками, обговорювати цікаві теми зі своїми співрозмовниками.

У процесі дослідження ми дійшли висновку, що є ще одна ознака акту спілкування – мотив, який є спонуканням до діяльності і виникає на основі певних індивідуальних потреб. У реальному спілкуванні потреби виникають із життя і обумовлені життям. У навчальному процесі життєві потреби представлені лише одним мотивом – навчанням.

Спілкування тих, хто навчається, має задовольняти мовленнєві потреби комунікантів. Оскільки мотиви формуються на основі потреб, вони, як правило, не усвідомлюються до кінця і в ситуаціях реального спілкування репрезентуються комунікативними намірами або завданнями. Навчання спілкуванню має бути направленим на реалізацію в мові цих намірів і завдань. Як зазначив О.О. Леонтьєв [3], «...є яке-небудь немовленнєве завдання, для виконання якого і відбувається мовленнєва діяльність, яка вирішується мовленнєвими засобами. Висловлювання або текст є процес вирішення цього завдання і лише вторинно – продукт і результат такого вирішення».

Для того, щоб мовленнєва поведінка на заняттях стала мотивованою, в тих, хто навчається, повинні виникати комунікативні наміри, повинні бути створені умови для їхньої реалізації. Ці умови реалізуються за допомогою певних ситуацій. У нашому випадку це автентично-проблемні, в яких використовуються різні типи спілкування.

Нами було встановлено, що до найважливіших ознак мовленнєвої діяльності належать такі функції, як:

- 1) інформативна (спілкуючись, ми впізнаємо світ, інших, самих себе);
- 2) ціннісно орієнтована (забезпечує формування поглядів, висловлювання думок, оцінювання);
- 3) регулятивна (дозволяє здійснити взаємодію з іншими людьми, висловлюючи прохання, пораду та ін.).

У звичайних умовах спілкування, створене та сприйняте тими, хто спілкується, завжди виконує одну або декілька функцій. При цьому комуніканти розуміють, яку функцію виконує спілкування, тому формують та інтерпретують її необхідним чином. Якщо, наприклад, адресант намагається переконати адресата в чомусь, то останній погодиться на запропоновану пропозицію або відмо-

виться від неї. Практика свідчить про те, що в процесі навчання кожний акт спілкування виконує певну комунікативну функцію для того, щоб людина усвідомила, навіщо вона говорить, що вона хоче сказати своєму співрозмовнику і, враховуючи особливості останнього, найкращим чином організувала своє висловлювання. Але співрозмовник, у свою чергу, має правильно зрозуміти завдання тієї людини, яка говорить, і належним чином відреагувати на те, що він почув.

Іноді виявляється, що співрозмовники не завжди замислюються над тим, навіщо вони говорять і слухають. Тому спілкування не може реалізувати свої природні функції. Важливо, щоб комунікативне завдання для тих, хто спілкується, було чітким і прозорим, а представлене повідомлення – доступним за своїм змістом та формою, стало виразом інтересу для слухача.

Отже, необхідно надавати комунікантам свободу вибору як за змістом, так і за формою спілкування.

Як вже зазначалося, повідомлення завжди має містити нові для слухача повідомлення. Таким чином, має бути різниця в інформованості, тобто один має знати те, чого не знають інші. Викладачу також слід запропоновувати студентам для обговорення нові повідомлення, котрі мають міжкультурну спрямованість. Проте спілкування не завжди відбувається в певній ситуації, що може сприяти виникненню мотиву для того, щоб відбувся мовленнєвий контакт.

Ситуація значною мірою визначає мовленнєву та немовленнєву поведінку комунікантів. Спілкування створюється в прямому контакті учасників, які погоджуються з умовами, в яких відбувається комунікація. Мовленнєві ситуації впливають на формування висловлювань та стимулюють потребу висловлюватися. Під комунікативно-мовленнєвою ситуацією О.О. Леонтьєв розуміє «сукупність умов, мовленнєвих та немовленнєвих, необхідних та достатніх для того, щоб здійснювати мовленнєву дію за зазначеним нами планом...» [4]. Для створення та використання комунікативних ситуацій важливим є розуміння мови як діяльності. О.О. Леонтьєв вважає, що «поняття діяльності необхідно пов'язати з поняттям мотиву. Діяльності без мотиву не буває» [1].

У навчальному процесі ми звертаємо увагу на такі ситуації, що спонукають до висловлювань. Д.І. Ізаренков, конкретизуючи визначення комунікативної ситуації, зазначає, що «мовленнєва ситуація – така сукупність умов (обставин) в акті діяльності будь-якої особистості, одна частина якої, яка містить протиріччя, ставить перед ним проблему – завдання дії, інша ж частина

забезпечує можливість вирішення завдань за допомогою співрозмовника, звернення до якого із цією метою і є мовленнєвою дією, яка формується сукупністю обставин у цілому» [5]. І.О. Зимня відзначає, що «мовленнєва діяльність – це активний, цілеспрямований, опосередкований мовною системою та обумовлений ситуацією спілкування процес передавання та приймання повідомлення, тобто процес продукування чи рецепції» [7, с. 120–122].

Аналіз наукових концепцій ситуативності мовлення і створення навчальних комунікативних ситуацій дозволяє зробити висновок, що «ситуація спілкування, не будучи чинником, який визначає вибір співрозмовником тієї чи іншої мовленнєвої дії, здійснює на нього достатньо вагомий вплив» [6, с. 123]. Така залежність враховується в процесі створення навчальної комунікативної ситуації. У реальному спілкуванні ситуація створюється самим життям, а завдання для комунікантів зводиться до того, щоб знайти правильну поведінку, котра б відповідала певній обстановці. Отже, здатність правильно та відповідно вести себе в різних ситуаціях визначає рівень комунікативної культури людини.

Висновки. Знання особливостей та закономірностей сучасних педагогічних методів навчання мають бути враховані під час моделювання навчання іншомовному спілкуванню, що дозволить майбутньому фахівцю успішно здійснювати мовленнєву діяльність, а також сформувати мовленнєві навички й уміння для їхнього використання в майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зимня И.А. Психология обучения неродноязыку / И.А. Зимня. – М., 1989. – 221 с.
2. Куликова Л.Н. Гуманизация образования и саморазвитие личности / Л.Н. Куликова. – Хабаровск : ХГПУ, 2001. – 334 с.
3. Леонтьев А.А. Язык, речь, речевая деятельность / А.А. Леонтьев. – М. : Просвещение, 1969. – 212 с.
4. Леонтьев А.А. Психолингвистические проблемы общения и обучения языку / А.А. Леонтьев. – М., 1976. – С. 8–29.
5. Леонтьев А.А. Психология речевого общения : автореферат дис. док. псих. наук / А.А. Леонтьев. – М., 1975. – С. 16–21.
6. Федоренко Ю.П. Формування в старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : дис. ...канд. пед. наук / Ю.П. Федоренко. – Полтава, 2005 – 203 с.